

Gode muligheder for job til alle

Der er udsigt til fortsat fremgang i økonomien de kommende år på omkring 2 pct. Samtidig ventes beskæftigelsen at stige med 90.000 personer fra 2017 til og med 2020. Vurderingen er, at økonomien og arbejdsmarkedet er i fin form, og at der ingen væsentlige ubalancer er. Efter mange kriseår anvendes der flere af de ledige ressourcer på arbejdsmarkedet, og vi kommer nærmere en situation med fuld beskæftigelse. Det er positivt, men vi er der ikke endnu. Det vigtigste er derfor, at de gode forudsætninger udnyttes for at sikre job til alle og en solid vækst på længere sigt.

Fremgangen fortsætter i dansk økonomi

Fremgangen i dansk økonomi er taget til i styrke. Sidste år var der en BNP-vækst på 2,2 pct., hvilket er den højeste vækst i 11 år. Noget af fremgangen var drevet af et godt udgangspunkt ved indgangen til året og en særlig kraftig vækst i 1. kvartal. Udgangspunktet for 2018 giver ikke nær så meget medvind, og der ventes en vækst på 1½ pct. trods en solid udvikling gennem året. For 2019 og 2020 skønnes en BNP-vækst på hhv. 2,1 pct. og 2,0 pct., jf. figur 1.1a.

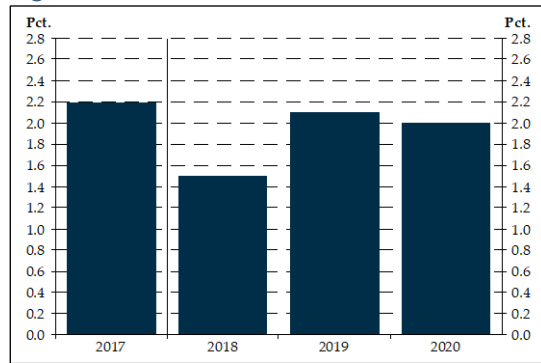
Væksten ventes især at være trukket af privatforbruget og erhvervsinvesteringerne og med positive bidrag fra boligbyggeri og eksport, jf. tabel 1.1. Omvendt vurderes det offentlige forbrug og de offentlige investeringer ikke at bidrage særligt til BNP-væksten, idet der strammes betydeligt i den offentlige økonomi i disse år.

Udsigt til fortsat stigende beskæftigelse

Der er stadig godt gang i arbejdsmarkedet. Beskæftigelsen steg med knap 46.000 personer i 2017 efter en stigning på ca. 85.000 samlet set i 2015 og 2016. Trods fremgangen de seneste år har beskæftigelsen endnu ikke hentet det tabte fra krisen. Det ventes imidlertid at ske i år, hvor beskæftigelsen skønnes at stige med 40.000 personer. Fremgangen ventes at fortsætte de kommende år, og der er udsigt til en stigning i beskæftigelsen på godt 90.000 personer samlet set fra 2017 til 2020.

De mange nye job er alene kommet i den private sektor med fremgang i både de private serviceerhverv, industrien og byggeriet, mens beskæftigelsen i den offentlige sektor har været svagt faldende. Den tendens ventes at fortsætte, jf. figur 1.1b.

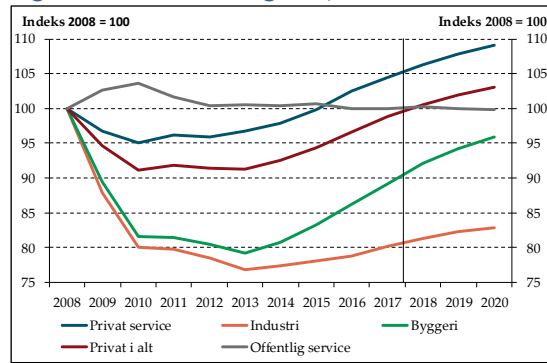
Figur 1.1a. BNP-vækst

Anm.: Tal for 2018-2020 er LO's forventninger.

Kilde: Danmarks Statistik (herunder ADAM) samt egne beregninger og skøn.

Figur 1.1b. Beskæftigelse, brancher

Aktiviteten tilbage på normalt niveau, men lav risiko for overophedning Aktiviteten i dansk økonomi er nu tæt på et normalt niveau efter adskillige kriseår. Der vurderes ikke at være risiko for overophedning af økonomien de kommende år. Dansk økonomi og arbejdsmarkedet er mere balanceret, end det var tilfældet i midten af 00'erne, og der er gode forudsætninger for fortsat fremgang, jf. boks 1.1.

Ledig kapacitet på arbejdsmarkedet ... Det skyldes ikke mindst en kraftigt stigende arbejdsstyrke. Siden 2013 er arbejdsstyrken steget med ca. 130.000 personer og nåede sidste år over 3 mio. personer, hvilket er den største arbejdsstyrke nogensinde. Der er udsigt til en stigning i arbejdsstyrken på yderligere godt 80.000 personer til og med 2020 blandt andet som følge af en række allerede gennemførte tiltag som tilbagetrækningsreform, kontanthjælpsreform mv.

... giver mulighed for fortsat stigende beskæftigelse Potentialet for yderligere beskæftigelsesfremgang er således til stede. Selv om beskæftigelsen er ved at have indhentet det tabte fra krisen, vil beskæftigelsesfrekvensen, dvs. beskæftigelsen i forhold til befolkningen mellem 15 og 64 år, ikke nå tilbage på før-krise niveau i prognoseperioden. Samtidig er flere af de nye job, der er skabt de seneste år, deltidsstillinger, og målt i fuldtidsbeskæftigede er der således fortsat noget af hente – ikke mindst for kernearbejdsstyrken samt for de unge.

Ingen generelle rekrutteringsudfordringer Der er fortsat ingen generelle problemer med at rekruttere arbejdskraft. Langt de fleste virksomheder, der har behov for at rekruttere, får den arbejdskraft, de søger, og omfanget af mangel på arbejdskraft er tæt på uændret de sidste par år. På visse områder er der dog udfordringer med at skaffe arbejdskraft med specifikke kvalifikationer, herunder ikke mindst faglært arbejdskraft.

<i>Fortsat moderat lønudvikling</i>	Lønstigningerne er fortsat moderate og afspejler, at der aktuelt ikke er pres på arbejdsmarkedet. Lønudviklingen har været nogenlunde stabil siden 2015. Der er udsigt til tiltagende lønstigninger de næste år, men der er tale om en normalisering i takt med konjunkturudviklingen. Der er intet løn- eller prispres.
<i>Sunde offentlige finanser</i>	De offentlige finanser er meget sunde, og finanspolitikken er overholdbar. Sidste år var der et overskud på den offentlige saldo på 1 pct. af BNP, og der påregnes omtrent balance på saldoen de kommende år. De strukturelle udfordringer fra 00'erne, hvor de offentlige finanser ikke kunne bære den aldrende befolkning, er løst.
<i>Stort opsparingsoverskud</i>	Samtidig er der et stort opsparingsoverskud i økonomien. Det kommer blandt andet til udtryk ved et stort overskud på betalingsbalancen. Det peger på, at forbruget ikke er lånefinansieret, som det var i opsvinget i 00'erne. Der er også en forholdsvis afdæmpet udvikling i udlån til husholdninger og virksomheder.
<i>Boligpriserne stiger - men væksten er aftagende</i>	<p>Boligpriserne er steget siden 2013 i takt med bedringen i økonomien, stigende indkomster og lave renter. Udviklingen er ikke accelererende, og prisstigningerne har ligget på 4 pct. de sidste par år mod 6 pct. i 2015. I takt med stigende renter forventes prisstigningerne at aftage lidt de kommende år. Det skyldes også, at der er indført stramninger af lånevilkårene på realkreditmarkedet.</p> <p>Prisudviklingen på især ejerlejligheder i de store byer har imidlertid været kraftigere end for hele landet. Noget af det er drevet af befolkningstilgangen til byerne, men det er alligevel værd at holde et vågent øje med udviklingen. Der er også gennemført en række stramninger målrettet storbyerne, der kan modvirke presset.</p>
<i>Produktivitetsvæksten for hele økonomien ikke prangende</i>	Produktiviteten for den samlede økonomi er gennemsnitligt steget med 0,7 pct. årligt i det aktuelle opsving. Det dækker dog over en meget svingende udvikling mellem årene og på tværs af brancher. Produktivitetsvæksten skønnes at stige lidt de kommende år, men ventes ikke at overstige 2 pct. frem til og med 2020.

Boks 1.1. Dansk økonomi og arbejdsmarked er i fin form

Midten af 00'erne		Aktuelt
	<p>Kapaciteten på arbejdsmarkedet</p> <ul style="list-style-type: none"> Der er udsigt til en stigning i arbejdsstyrken på godt 80.000 personer fra 2017 til 2020, <i>jf. Danmarks Statistik og LO-skøn</i>. I foråret 2006 ventedes en stigning på godt 10.000 personer fra 2005 til 2008, <i>jf. Det Økonomiske Råd</i>. Der er aktuelt "mangel på arbejdskraft" ved 6 pct. af stillingerne, <i>jf. STAR, Arbejdsmarkedsbalancen, forår 2018</i>. I foråret 2016 og foråret 2017 var det også ca. 6 pct. I foråret 2008 var der mangel på arbejdskraft ved 17 pct. af stillingerne. Udfordringerne er imidlertid meget forskellige på tværs af brancher og erhverv. På visse områder er der udfordringer med at skaffe arbejdskraft med specifikke kvalifikationer - herunder faglært arbejdskraft - og for nogle stillinger har der faktisk været tale om udbredt mangel i flere år. Lønstigningerne er fortsat moderate med en lønvækst på 2,3 pct. i 2017, <i>jf. DA</i>. Lønudviklingen har været nogenlunde stabil siden 2015 omkring 2¼ pct. I midten af 00'erne var der en kraftigere acceleration i lønudviklingen fra en lønvækst på 2,8 pct. i 2005 til 4,1 pct. i 2007 og 4,5 pct. i 2008. 	
	<p>Finanspolitisk holdbarhed</p> <ul style="list-style-type: none"> De offentlige finanser er aktuelt meget sunde. De Økonomiske Råd beregner en holdbarhedsindikator (HBI) på 1 pct. af BNP, <i>jf. Dansk Økonomi, efterår 2017</i>, og der er på den baggrund ikke behov for strukturelle stramninger. I 2007 beregnedes en HBI på -1,4 pct. af BNP, <i>jf. Dansk Økonomi, efterår 2007</i>. 	
	<p>Overskud på betalingsbalancen</p> <ul style="list-style-type: none"> I 2017 var der et overskud på betalingsbalancen på 7,6 pct. af BNP, og der ventes et overskud på 7,2 pct. i 2018 faldende til 6,7 pct. i 2020, <i>jf. Danmarks Statistik og LO's skøn</i>. I perioden 2005-2007 faldt overskuddet hurtigt fra 4,2 pct. i 2005 til 1,4 pct. i 2007. 	
	<p>Boligmarkedet</p> <ul style="list-style-type: none"> Boligpriserne er genoprettet efter den store nedtur i 2009 og stiger nu i alle landsdele. Huspriserne steg 6 pct. i 2015 og 4 pct. i både 2016 og 2017, <i>jf. Danmarks Statistik</i>. Der er udsigt til en svagt aftagende vækst i huspriserne de kommende år. I storbyerne er især lejlighedspriserne steget kraftigere, og det kræver bevågenhed. I 2005 og 2006 steg huspriserne med hhv. godt 17 pct. og knap 22 pct. 	
	<p>Kreditvækst</p> <ul style="list-style-type: none"> Den finansielle sektor har strammet kreditpolitikken siden krisen, og det har betydet en moderat udlånvækst på ca. 2½ pct. i 2017, <i>jf. Danmarks Nationalbank</i>. Udlånvæksten er steget en anelse i de første måneder af 2018 til 3 pct. (jan-feb). I årene op til krisen i 00'erne blev der ført en meget lempelig kreditpolitik med en årlig udlånvækst på mellem 11-15 pct. i både 2005, 2006 og 2007. 	
	<p>Produktivitet</p> <ul style="list-style-type: none"> Der har i 2013-2017 i gns. været en årlig vækst i timeproduktiviteten på 0,7 pct., <i>jf. Danmarks Statistik og LO-beregninger</i>. Det dækker blandt andet over en udvikling på 1,5 pct. i 2014, -0,3 pct. i 2016 og 1,0 pct. i 2017. I 2004-2007 var der i gns. en årlig vækst i timeproduktiviteten på 1 pct. Faldende fra 2,5 pct. i 2004 til 1,2 pct. i 2006 og -0,2 pct. i 2007. 	

*Gode muligheder
for job til alle*

Økonomien og arbejdsmarkedet er således i fin form, og der er ikke væsentlige ubalancer. Det er afgørende, at den førte finanspolitik tager højde for denne konjunktursituation. Efter mange kriseår anvendes der nu flere af de ledige ressourcer på arbejdsmarkedet. Vi kommer nærmere en situation med fuld beskæftigelse. Det er positivt, men vi er der ikke endnu, og der er intet belæg for ensidigt at fokusere på at øge arbejdsudbuddet yderligere. Effekterne af allerede gennemførte udbudsreformer er end ikke slået fuldt igennem endnu.

Set i lyset af konjunkturudviklingen er det fornuftigt med den meget beskedne stramning af finanspolitikken, der aktuelt er udsigt til i disse år, jf. *Økonomisk Redegørelse, december 2017*. Men det er ikke nødvendigt at stramme finanspolitikken yderligere af frygt for overophedning. Nu er det vigtigste for økonomien, at de gode forudsætninger udnyttes for at sikre job til alle og en solid vækst på længere sigt.

Der skal investeres i personer på kanten af arbejdsmarkedet, så de får ordentlig fodfæste. Det gælder både en social- og beskæftigelsespolitisk indsats, hvor potentialet i arbejdsstyrken udnyttes. LO har fremlagt ti konkrete bud herpå i udspillet "*Gode tider til gavn for alle*".

Det omfatter investeringer i opkvalificering og uddannelse og en styrkelse af indsatsen over for fx langtidsledige og andre på kanten af arbejdsmarkedet. Det vil medvirke til at øge vækstpotentialet - herunder sikre et bedre match mellem de kvalifikationer, virksomhederne efterspørger, og de kvalifikationer, arbejdsstyrken har. Samtidig vil det sikre lønmodtagere med usikker beskæftigelse mod arbejdsløshed i fremtiden.

Væksten på længere sigt sikres desuden også ved at investere i den nyeste teknologi og gennem løbende tilpasninger til de nye muligheder på fremtidens arbejdsmarked.

Dertil skal der afsættes midler til at imødekomme det stigende behov for offentlig service i takt med befolknings- og velstandsudviklingen. Velfærdsniveauet skal følge med udviklingen, og der skal sikres en tidsvarende offentlig sektor. Den offentlige og private sektor er hinandens forudsætninger, og den offentlige velfærd er med til at skabe de nødvendige rammer for vækst og velstand.

Table 1.1. Hovedtal for fremskrivningen af dansk økonomi, 2018-2020

	2017	2018	2019	2020
	----- <i>Mia. kr.</i> -----		----- <i>Procentvis realvækst</i> -----	
Privat forbrug	1.007	1,6	2,1	2,0
Offentligt forbrug	536	1,0	0,3	0,3
Offentlige investeringer	74	0,5	-0,1	3,4
Boligbyggeri	97	4,4	4,6	3,4
Erhvervsinvesteringer	267	5,2	4,8	4,2
Eksport	1.184	2,4	3,3	3,1
▪ heraf industrieksport	549	2,6	3,5	3,3
Import	1.033	3,4	3,2	3,0
Lagerinvesteringer ¹⁾	10	0,0	0,0	0,0
BNP	2.145	1,5	2,1	2,0
	- 1.000 personer -		----- <i>Ændring i 1.000 personer</i> -----	
Beskæftigelse (inkl. orlov)	2.921	40	28	22
▪ heraf privat	2.103	38	30	24
▪ heraf offentlig	818	2	-2	-2
▪ heraf støttet med løn	80	4	3	3
Arbejdsløshed, registreret	92	-3	-4	-2
Arbejdsstyrke	3.013	37	24	20
Bruttoarbejdsløshed ²⁾	117	-6	-5	-3
	----- <i>Mia. kr.</i> -----			
Betalingsbalancen	170	159	162	160
Offentlig sektors saldo	21	-5	-4	0
	----- <i>Pct. af BNP</i> -----			
Betalingsbalancen	7,9	7,2	7,0	6,7
Offentlig sektors saldo	1,0	-0,2	-0,2	0,0
	----- <i>Pct.</i> -----			
Bruttoarbejdsløshedspct.	4,3	4,0	3,7	3,6
Gns. obligationsrente ³⁾	0,7	0,8	1,3	1,8
Inflation	1,1	1,1	1,6	1,8
Vækst i huspriser	4,0	3,1	2,9	2,5
Lønstigningstakt	2,3	2,5	2,7	2,8

1) Skøn er vækstbidrag i pct. af BNP.

2) Bruttoarbejdsløshed er den registrerede arbejdsløshed tillagt aktiverede dagpengemodtagere og aktiverede jobklare kontanthjælpsmodtagere.

3) Vægtet gennemsnit af kort variabel rente, rente på 10-årig statsobligation og rente på lang realkreditobligation.

Kilde: Danmarks Statistik (herunder ADAM), Realkreditrådet, Thomson Reuters samt egne beregninger og skøn.